

ה ו ע ד ה ל ח י נ ו ך ו ת ר ב ו ת

ישיבה ח' שהחקיימה ביום י"ח בסיון תש"ט (15.6.49)

ה נ ו כ ח י מ :

- 1 { אילנית פייגה
- 2 { אלמליח אברהם
- 3 { אסף עמי
- 4 { גורי ישראל
- 5 { דינבורג בן-ציון
- 6 { הכרמלי אליהו
- 7 { כהן רחל
- 8 { מזור אליהו
- 9 { נצר דבורה
- 10 { פרסיץ שושנה
- 11 { ציזלינג אהרן
- 12 { סמילנסקי יזהר
- 13 { ז. שזר - שר החינוך
- 14 { ד"ר בן-יהודה - מטעם מחלקת החינוך

היו"ר ש. פרסיץ: קוראת את מכחבו של ראש עיריית פתח-תקוה מחדש

סיון תש"ט (יוני 1949) אל יו"ר ועדת החינוך

בדבר העברת בתי"הם של זרם העובדים ואגודת ישראל לעירייה.

מחליטים לדחות את הדיון בענין הנ"ל.

א. ציזלינג: ברצוני להעיר שחי הערות:

(א) אנו קבלנו החלטה להזמין לישיבותינו אחב א-כות

מרכז המורים. ההזמנה לוועדת הכנסת צריכה להיות הזמנה מכובדת ועלינו

להסיק את המסקנות מכך שהם לא נענו להזמנתנו.

(ב) לפני שלשה חדשים בערך עוררתי את שאלת חוק

החינוך. חשבתי שהחלטה בדבר חוק החינוך הגא דבר מכריע, היות והיא

חקבע את הכנסת החקציב. הממשלה, לפי דעתי, מעמידה אותנו בפני עובדות מוגמרות ע"י כך שהיא דחתה את הצגת השאלה, מאז ועד עתה, גם בלי קשר עם חוק חינוך חובה וחינם ובלי קשר עם החקציב וזהו הענין של זכות ההורים לבחור את הזרם הרצוי להם. עכשיו מתנהלת ההרשמה לבתי-הספר, הדבר נגמר והולך ואב הרוצה לבחור את בי"הם הרצוי לו, כעבור שבועיים לא יוכל להשיג זאת. אני חובע שבענין זה תהיה החלטה שתוכל להיות מובאת להכרעת הכנסה.

היו"ר ש. פרסיץ: בקשר לענין הזמנת המורים, אנתנו הזמנו את המורים

באופן מכובד והם גם קבלו זאת באופן מכובד.

הסיבה לאי-בואם היתה מחלתו של מר לוין, הם הודיעו

על כך והחנצלו. לפני מספר ימים הם הופיעו שוב ושאלו, מתי הם יוכלו להופיע בפני הועדה. עניתי להם כי אנו דנים עתה בעניני החקציב ובהזדמנות הראשונה אומין אותם.

אשר לענין הזרמים בחינוך, השאלה באופן עקרוני

נידונה כבר כמה פעמים והיו חילוקי דעות בין החברים. למעשה, האפשרות הזאת היתה קיימת גם עד היום ואיני מציעה להכנס כעת לויכוח בענין זה.

ד"ר בן-יהודה: אני מאשר בהחלט את ההודעה: בחפש יכול כל אב

להעביר את בנו מבי"ם לבי"ם, כרצונו. אנו

גם מבקשים להעביר אלינו את כל החלונות בענין זה.

י. גורי: מעמיד את הצעתו: הועדה שמעת את הודעת

ד"ר בן-יהודה, שזכותם של ההורים להעביר את

ילדיהם מבי"ם לבי"ם חוץ זמן ההרשמה, שרירה וקיימת ואנו עוברים לסדר היום.

ב. צ. דינבורג: חומך בהצעה א. ציזלינג לרון בענין הזרמים

בחינוך.

רוב הועדה בעד המשכת הדיון בעניני החקציב.

מר ציזלינג שומר לעצמו את הזכות להעמיד את הענין לדיון בכנסת.

היו"ר ש. פרסיץ: שמענו את הודעת הממשלה בעניני החקציב. לפני כן

שמענו על הצעה החקציב של המשרד לתנוך ותרבות.

אם נשווה את שתי ההצעות האלו נראה כי החקציב אשר הוצע ע"י המשרד לחינוך ותרבות, אף הוא קוצץ באופן קטסטרופלי. מר קפלן אמר בדבריו כי בשביל 800.000 ל"י, התחייבותה של הנהלת הסוכנות, יש למצוא בתקציבים אחרים סכום שאפשר יהיה להכניס לחקציב, ז.א. שהחקציב לחינוך ותרבות עומד על מיליון ושלש מאות אלף. בסכום זה לא נוכל לקיים את החינוך. הייתי חפצה לבקש את מחלקת החינוך למסור לנו את עמדתם.

שר החינוך ש. שזר: מבחינת הפרוצידורה, ועדה פרלמנטרית צריכה לדון

בתקציב לאחר שהכנסת העבירה אותו אליה. הפעם

עשינו לפנינו משורה פרלמנטרית, על מנת שחברי ~~אמצע~~ הועדה ילמדו את הענין ויהיו מוכנים לדיון.

כאשר דנו בממשלה על עניני החקציב, הבאתי

בפניה הצעה על 3.100.000 ל"י. לעבודת החינוך הצעתי סכום של 2½ מיליון ל"י ו-600 אלף ל"י הצעתי לענין התרבות. את זאת הצעתי מתוך מחשבה שישנה שורה של דברים בענין החינוך אשר בחקציב זה הם נכנסים במחצית שנחם לא בשנה שלמה. אם לחשוב את הדבר הזה כאילו היה זה תקציב שנתי, היה זה מגיע ליותר, אבל בהחשב עם שנת הכספים מאפריל עד אפריל - ואנו מאפריל עד חשוי לא מוציאים כספים - הגענו לידי כך שב-3.100.000 ל"י אפשר יהיה להגיע לאיזה שהוא ~~שדור~~. הועדה מסרה את הדבר לוועדת השרים והחקציב שהובא בפני הכנסת - זוהי הודעת הממשלה. הועדה הזאת הגיעה לחקציב של 2.500.000 ל"י לשני החקציבים גם יחד, גם לחינוך וגם לתרבות.

אחרי שקבלה הועדה את החלטתה בנוגע לתקציב, צץ פירוט של התקציב. גם החברים אשר השתתפו בוועדת השרים ושהם מדברים בשם הממשלה, לא ידעו על הפירוט הזה. הם קבעו רק את המסגרת של 2.250.000 ל"י והופתעו כמוני לשמוע על הפירוט. לדעתי, אין בזה משום גזרה, יש בזה משום הצעה.

כאשר בררתי את הדבר, איך קרה שפעילים מסויימים מופיעים בתקציב וסעיפים אחרים אינם מופיעים, הגעתי לדעה כי עורך התקציב חילק את הסכום של $2\frac{1}{2}$ מיליון ל"י בין כל הסעיפים אשר הופיעו בתקציב של השנה החולפת ואותם הסעיפים אשר לא הופיעו בתקציב של השנה החולפת, הוא סילק באופן אוטומטי. את החלוקה הפנימית בתוך התקציב, איני רואה כהצעה סופית.

בענין 800 אלף ל"י תמיכת הסוכנות. יש לדרוש בכל חוקף שהסוכנות תכניס את הכסף ולא צריך ליצור אילוזיה לסוכנות, שאם היא לא חשלה, ישלמו אחרים. אנחנו צריכים לסדר את השבוננו כאילו את 800 אלף הל"י תכניס הסוכנות, אם היא לא תכניס תכניס הממשלה.

איני רואה את הדבר כהפלת הממשלה אם נאמר לה כי יש להגדיל את התקציב שהקציבה לחינוך ותרבות. אנו יכולים להגדיל את התקציב, רק אם נעמיד סעיף מקביל של הכנסה.

לעצם הענין אני רוצה להגיד שני דברים:

(א) בתוך התקציב לחינוך ישנם סעיפים שאין לעבוד השנה בלחם. לפי התקציב שהוצע אין כל יכולת לגשת בתש"י לחנוך חובה. בעני פסול כל תקציב שאין בו סעיף של הגשמת חינוך חובה.

(ב) כמפולח גמורה אני רואה את ענין התקבות. בתקציב זה לא נוכל להגשים את כל הדברים, אשר עליהם דברתי בישיבות הקודמות.

אני אומר לכם כל זאת למען תראו את המערכה העומדת לפנינו בפרלמנט כמערכה על הצלת תקציב החינוך. היושבים בוועדה זו מצוים לעמוד על משמר החינוך והתקציב. ערך יהיה לפעולותינו במשך כל השנה, אם נעמוד על המשמר בימים אלה, המסגרת לעבודתנו תוצר בשבוע זה.

היו"ר ש. פרסיץ: שר החינוך, ברצוננו להרגיע אותנו, אמר כי צריך להתחשב בחמיכת הסוכנות כאילו ניתנה. אם לא תינחן - הממשלה אחראית עבור הסכום הנ"ל. שר האוצר אמר אחמוט דברים אחרים. אני חפצה לשאול אם הממשלה בררה היטב עם הסוכנות את האפשרות של קבלת 800 אלף ל"י. לי היה רושם כי 800 אלף הלירות, עומדים בסימן שאלה.

ב.צ. דינבורג: אנו עומדים בפני שלש בעיות: (1) הגדלת התקציב; (2) חלוקתו; (3) ענין קיומו של התרבות. חובה על הוועדה לברר מהו המינימום שאפשר לקבוע בתקציב. אני מציע להתחיל בסעיף חינוך חובה.

א. הכרמלי: אני רואה נסיגה בדבריו של מר דינבורג. קאאטצא קבלנו החלטה ועלינו לקיימה. אני מציע להתייצב בפני ראש הממשלה, או להזמין אותו לוועדה, לשם קריאה לעזרה.

היו"ר ש. פרסיץ: הוועדה שלנו חצטרך להכנס לדיון בהגנת התקציב, הן בכנסת והן בוועדת הכספים, לכן, תשוב מאוד כי נגיע לכלל סיכום. לשם זה עלינו לקבוע כאן את דעתנו ולשמוע ממחלקת החינוך את הצעתה.

ד"ר בן-יהודה: אני מביע את החמהון שאני מוצא בתקציב פירוט אשר לא ראה אוחו איש ממחלקת החינוך. אני מצטרף לדרישתו של מר שזר לעשות את כל מה שאפשר כדי להציל את החינוך בשנה הבאה.

אילו היו נדד מחלקים לשנים אח התקציב של חש"ט, מחלקים לשנים אח התקציב של חש"י ומחבריים, היינו מסכימים לכך. אפשר היה להועץ אחנו איזה סכומים אפשר להפחית קצת מהחצי הראשון של חש"י כדי לרבוז אותם בחצי השני של חש"י. אבל גם זה לא נעשה. ישנם מעיפים שנמחקו לגמרי, אפילו סעיפים שהיה להם תקציב בשנה שעברה, כגון: מועדונים, תנועות נוער, קייטנות וכו'. מחקו את סעיף 20 (חמיכות לבתי-ספר); גם בשנה שעברו חמכו בבתי-ספר. אין כל תועלת במחיקת הסעיף הזה, כי כבר התחייבנו בפני אליאנש לתמוך בהם. אני מבין את מחיקת הסעיף של עידוד להקמת בנינים לבתי-ספר כיון שיש תקציב מיוחד להקמת בנינים.

עורך התקציב מחק את הסעיף של סטיפנדיות להמשכת הלימודים בבתי-ספר גבוהים ולא מצא לנחוץ לשאול מה זה. ממשלת המנדאט התחייבה לפני אנשום - מספרם מגיע לעשרות - ושלתה אותם ללמוד בחו"ל ובבתי-ספר גבוהים שלנו. אנשים אלה עזבו את מקומותיהם והתגייסו. עכשיו, עלינו לשאח בעול זה ולשם כך הקימונו ועדה מיוחדת. אין כל תועלת במחיקת הסעיף הזה, כי לרבים מהם נצטרך לשלם את הסטיפנדיות.

מחקו את סעיף 30 (טפול בילדים מיוחדים). בשנה שעברה יכולנו להגיד כי אין לנו מקום לילד כזה. העיריות והמועצות המקומיות ניסו לעשות משהו. אנו חשבנו בחום לבנו כי במדינה, משרד החינוך צריך לדאוג לפתרון בעיה כזו. אנו דורשים בירושלים את הכללת כל הילדים ברשת החינוך ושם נמצאים מאות ילדי-גבולות אשר לא יוכלו להכנס לבי"ס רגיל. את הסעיף הזה מחקו לגמרי, אפילו לא טרחו להקטינו.

מחקו את הסעיף להגשמת חוק של חינוך חובה. בסעיף

לבחי-ספר חקלאיים הדגשנו כי בכל בחי-הספר לילדים עולים לא נעשה דבר בענין זה, הדגשנו כי צריך להרחיב את החינוך החקלאי כדי לתת חינוך חקלאי גם לילדי העולים, אך אותו אדם שערך את התקציב מחק את העודף שהצענו. אותו דבר בנוגע לסעיף 18 (הוראת המלאכה), גם בסעיף זה מחקו את העודף והשאירו אותו כפי שהיה בשנה שעברה.

התחרונים

איני מבינך לגמרי את שני הסעיפים/של התקציב

שהגישה הממשלה, את הסעיף "רזרבה לפתיחת בתי"ס נוספים לילדי העולים" ואת הסעיף "רזרבה לקראת פתיחת בתי"הם לשנת תש"ט". לעומת זאת, מחקו לגמרי את כל הסכום להחזקת ילדים אשר ישנם כעת במחנות ויהיו בארץ עם פתיחת בתי-הספר.

המוצא שאני חושב אותו לאפשרי הוא: לחלק את התקציב

של תש"י לשנים ולראות איזה סכומים אפשר לבטל במחצית הראשונה של השנה על מנת להעביר אותם למחצית השניה. אפשר לבטל את כל התקציב לעידוד בנינים, לעומת זאת יש צורך להגדיל את התקציב להכשרת מורים ולרשויות המקומיות.

היו"ר ש. פרסיץ: עלינו למצוא פתרון לכמה בעיות, בראש וראשונה

לבעית הרשויות המקומיות, אחרת לא נוכל לפתוח

את בתי"הם. התקציב שאנחנו צריכים לדרוש, לצערי הרב, אינו יכול להיות תקציב הממשלה. הוא יוכל להיות רק אז, אם ד"ר בן-יהודה יוכל להראש לנו כי יש אפשרות להעביר סכומים ממחצית השנה הראשונה למחצית השנה השניה, כדי להגדיל את הסכומים שצויין בוועדה.

פ. אילנית: אנו ראינו את שאלת חינוך החובה כסיסמת הוועדה הזאת.

על כל חבר בוועדה זו לחבוע את המינימום ש ההכרחי

שהמדינה חייבת לתת בשנה זו, לאחר שהוא מביא בחשבון את המצב הכספי של

המדינה.

ב.צ. דינבורג:

אני מסכים לדברי חברי הכנסת אילנית כי חובה עלינו להתחשב בעובדות ולעשות את המכסימום שאנו יכולים לעשות, מכאן המסקנה שעלינו לעמוד על ענין חינוך חובה. בוועדה זו קבלנו החלטה על חינוך חובה במסגרת הכתות א-ח, אם לא נוכל לקיים זאת השנה, נוכל להסתפק במסגרת הכתות א'-ו', אולם עלינו לעמוד על כך שהחוק הזה יתגשם עוד השנה. דבר זה מחייב את ענין החמיכה ב"אליאנס" ואת ענין השתלמות המורים.

עלינו לשאוף לכך שהמדינה תחייב את הסכום של 125 אלף ל"י, תמיכת הסוכנות לענייני תרבות, אחרת לא נוכל להגשים אף חלק מתכניותינו בענייני התרבות.

י. גורי:

הויכוח שיהיה לנו עם משרד האוצר יהיה בכמה דברים; את חושב כי ענין חשלום החובות לא נכלל בטעות לתקציב, כי גם שר האוצר יודע כי יש חובות ושיש צורך לשלם. הספק לחינוך ילדי העולים מהמחנות אינו מופיע בכלל בתקציב ובמקום 50 אלף ל"י לפתיחת בתי-ספר חדשים ישנו סכום של 125 אלף ל"י וישנו סכום של רזרבה לפתיחת בתי-ספר לילדי עולים. לגני ילדים הצענו סכום של 180 אלף ל"י, ההצעה של התקציב היא 120 אלף ל"י; בהוצאות מרכזיות יש לנו ויכוח על 80 אלף ל"י; אח"כ יש לנו ויכוח גדול על הגשמת חינוך החובה, סעיף זה אינו מופיע בכלל בהצעתו של שר האוצר; כדי לקיים חינוך חובה במסגרת הכתות א'-ח, נחוץ עוד 100 אלף ל"י במסגרת התקציב של אפריל-אפריל. בס"ה יש לנו ויכוח על $\frac{1}{2}$ מיליון ל"י.

א. הכרמלי: אותי מבלבל כל הענין של שנת התקציב. ואני מציע כי תהיה דרישה לשינוי בשנת התקציב, להחאים את שנת התקציב לשנת הלימודים.

איני מסכים לדעתו של מר דינבורג כי עלינו להסתפק השנה בחובת חינוך במסגרת הכתות א'-ו', כי אני נתקל בשנה שבה עוזבים התלמידים את בי"הם. עלינו לרכז את מלחמנו השנה מסביב לנקודה אחת, חינוך חובה חינם לעם. השתלמות מורים, הרחבת הפיקוח וכו' הם ענינים חשובים מאוד, אך נוכל לדחותם לשנה הבאה.

ע. אסף: לי נראה שבסיסמה הגדולה של חינוך חובה וחינם יש איזה קוץ. לדעתי, הסיסמה הזאת מפלה בצורה קשה מאוד ישובים קטנים לגבי ישובים גדולים. שנית, החוק של חינוך חובה כולל גם את הכתות הנמוכות של בתי-הספר התיכוניים. עי"כ מאפשר המדינה להורים אמידים להחזיק את ילדיהם בכתות הנמוכות של בתי-הספר התיכוניים, אשר בהם חנאים טובים בהרבה מאשר בבתי-ספר אחרים.

לי נראה שבתקופת הזמן אשר יש לנו עד קביעת הדברים לשנת הלימודים החדשה, עלינו לחשוב על מקור הכנסה תמורת ההוצאה על חינוך חובה וחינם, אם זה יהיה בצורת מס או בצורה אחרת.

בדרך כלל, אני מקבל את הגישה בעריכת התקציב של אגף התרבות. אולם, לדבר אחד איני יכול להסכים - קליטה תרבותית של העולים.

ד. נצר: איני רואה את התקציב לתרבות כתקציב כל כך קטסטרופלי. ההבדל, באופן כללי, בין התקציב שלנו לבין התקציב של הממשלה הוא ב-600 אלף ל"י, צר לי שזה אינו שווה. ישנם הרבה דברים טובים ויפים שהכנסנו בתכניתנו השנתית. לא נראה את הדבר לאסון, אם לא נוכל להגשים זאת השנה, אלא בשנה הבאה.

ענין חובת חינוך אני רואה כדבר החיוני ביותר שעליו עלינו לעמוד בתוקף. דבר שפי שעלינו לעמוד עליו, זהו ענין ההקצבה לגנים. ישנם כמה סעיפים שאפשר למצוא אותם בסעיפים אחרים של אותו תקציב הממשלה; בתקציב לסעד שמציעה הממשלה ישנו סעיף להזנת ילדים בבתי ספר. הסעיף לבתי-ספר חקלאיים ישנו כנראה בסעיף של המשרד לחקלאות. בתקציב של משרד הסעד ישנו סעיף למועדונים וכו' - אני הצעתי להעביר אותו לתקציב החינוך.

בתקציב הממשלה לחינוך ותרבות ישנו סכום של 150 אלף ל"י לחינוך הילדים במחנות העולים. לדעתי, ענין זה כלול גם בתקציב הסוכנות.

א. ציזלינג: איני מתכוון לעסוק בניתוח התקציב, אני חושב שהדבר הזה הוא בלתי אפשרי. לחוות את דעתי במספרים אוכל לעשות רק כאשר המספרים יושוו.

איני משנה את דעתי ביחס לחינוך חובה וחינם במסגרת הכתות א'-ח' וביחס לחינוך בגנים. אני עומד על אותן ההצעות שהצעתי בישיבה הקודמת.

אני רוצה להפנות את חשומת לב חברי הוועדה כי מצאתי סכום של חצי מיליון ל"י לעניני חינוך ילדים בתקציבים של הסעד, הדת, הבריאות ונפגעי המלחמה. לדעתי כל הסכומים האלה צריכים להתחלק בין שני מוסדות: בין עליית הנוער אשר עוסקת בסידורם של ילדים דובין מחלקת החינוך. אני רואה בזה לא רק קימוץ בתקציב, אלא גם צד חינוכי.

א. אלמליח: עלינו לעמוד בכל תוקף על דבר אחד: חינוך חובה וחינם. אם נשיג זאת, יהיה זה ההישג הגדול של המשרד לחינוך ותרבות.

עלינו לעמוד בכל תוקף בענין חינוך ילדי העולים, כי בלתי אפשרי הוא להביא עולים מבלי לדאוג לחינוך ילדיהם.

בענין תמיכות לבתי-ספר נחמכים: כנראה ששר אחד אינו יודע מה שעושה שר שני. היה מו"מ רציני בין בא-כוח אליאנס לבין מחלקת החינוך, שר החינוך ושר החיצון. בצדק אמר מנהל מחלקת החינוך שאם דבר זה לא יצא לפועל, יעברו כל הילדים הללו לבעלותה של מחלקת החינוך ואז יעלה הדבר בסכום הרבה יותר גדול.

אני מבקש ששר החינוך יביא לפנינו תקציב ריאלי כדי שנדע על מה לעמוד ועל מה לוותר.

ג. כגון: אינני מציעה להעביר ממשרד הסעד למשרד החינוך

את העבודה המונעת של טיפול בילדים. אני מציעה להקים מוסד מיוחד אשר ירכז את כל הענינים הקשורים בטיפול בילד. את הדבר הזה יש לעשות בזהירות רבה, כדי שלא נהרום לפני שנבטח.

אינני מאמינה כי בתקציב זה נוכל להגשים את חינוך החובה והחינוך גם בכחות א' ו'. דבר זה מחייב את הרשויות המקומיות להגדלה ניכרת של התקציב, והן לא תוכלנה לשאת את המעמסה הזאת. מוכרחים להתחיל בגשמת חוק חינוך חובה, אפשר להקטין את השלב, אולם הממשלה התחייבה לכך והיא מוכרחה להתחיל בזאת.

נדמה לי כי דחייתם קצת מהפעולה את הארגונים הציבוריים החפשיים. אפשר להמשיך עוד שנה לרחום אותם, לא לחת להם תמיכה כספית, יש לחת להם תמיכה אחרת, תמיכת הערכה, שחרור התרומות ממיסים וכו'.

אני רוצה לחזור ולשאול: אילו לא היו לנו זרמים,

בכמה דבר זה היה מוזיל את החינוך?

פ. אילנית: ענין חינוך חובה וחינם, דבר זה צריך לעמוד

בראש דאגתנו. אני יכולה כאן כבר להגיד מאין

אנו יכולים לקחת את המקורות להכנסות; אפשר לבנות את השמירה על קתנדבות

ולתפריש חלק מתקציב המשטרה למטרות אשר תמנענה את הרוצחים והפושעים;
ענין הדחות יכול להכלל בוועד החינוך והתרבות, כנהוג בכל הארצות.

י. גורי: מציע שחברי הוועדה יקבלו לישיבה הבאה את הסיכום
המדוייק של הוצאות חש"ט.

מציע שחברי הוועדה יביאו לישיבה הבאה בסכומים
מדוייקים את החוספות שלהם לסעיפים השונים.

מציע שוועדת המשנה תעמודנה בדיון על אותו סכום
שהוחלט עליו.

שר חינוך והתרבות ז. שזר: מסכם: (א) התקציב כפי שהוא הוצע טעון הרחבה
והובת כל חברי הוועדה מכל הזרמים לעמוד על
כך שתהיה הרחבה. (ב) מיסמת הוועדה כולה היא להתחיל עוד השנה בהגשמת חוק
חינוך חובה.
